

INFORME D'IMPACTE DE GÈNERE DEL BORRADOR DE L'AVANTPROJECTE DE LLEI D' ACCESSIBILITAT UNIVERSAL I INCLUSIVA DE LA COMUNITAT VALENCIANA

ANTECEDENTS NORMATIUS.....	3
1. Situació de partida.....	4
a. Informació estadística.....	4
b. Informació qualitativa sobre roles i estereotips de gènere.....	13
c. Identificació dels objectius de les polítiques d'igualtat d'oportunitats.....	15
2. Previsió de resultats.....	17
2.1 Contribució als objectius de les polítiques d'igualtat d'oportunitats.....	17
2.1.1 La ciutat com a espai obert.....	18
2.1.2 L'accessibilitat des de les demandes de les dones.....	19
2.1.3 Accessibilitat en l'àmbit esportiu de les dones.....	20
2.1.4 Accessibilitat en l'àmbit de la salut de les dones.....	20
2.1.5 Accessibilitat en l'àmbit educatiu de les dones.....	21
2.1.6 Accessibilitat en l'ocupació de les dones.....	21
3. Valoració de l'impacte de gènere.....	22
5. Recomanacions i propostes de millora.....	23

ANTECEDENTS NORMATIUS

La **Llei 1/1998, de 5 de maig, de la Generalitat, d'Accessibilitat i Supressió de Barreres Arquitectòniques, Urbanístiques i de la Comunicació**, va establir com objecte garantir l'accessibilitat al medi físic en condicions tendents a la igualtat de totes les persones, siguen quines siguen les seues limitacions i el caràcter permanent o transitori d'aquestes.

A efectes d'aquesta Llei (article 3) s'entén per:

Persona amb discapacitat, és aquella que posseïx mobilitat reduïda o limitació sensorial i que correspon a la següent situació:

- a) Persona amb mobilitat reduïda és aquella que, permanentment o temporalment, té limitada la seua capacitat de desplaçament, d'accés o d'utilitzar plenament els espais, instal·lacions, edificis i serveis.
- b) Persona amb limitació sensorial és aquella que, temporal o permanentment, té limitada la seua capacitat de relacionar-se sensorialment amb el medi.

Accessibilitat és la característica del medi, ja siga l'urbanisme, l'edificació, el transport o els sistemes de comunicació que permeten a les persones, independentment de les seues condicions físiques o sensorials, l'accés i la utilització dels espais, instal·lacions, edificacions i serveis.

I s'estableixen tres nivells d'accessibilitat en l'article 4: adaptat, practicable i convertible.

La **Convenció Internacional sobre els drets de les persones amb discapacitat**, aprovada per l'Assemblea General de l'ONU el 13 de desembre de 2006, per "promoure, protegir i garantir el gaudi ple i en condicions d'igualtat de tots els drets humans i llibertats fonamentals per a totes les persones amb discapacitat, i promoure el respecte de la seua dignitat inherent".

Reconeix que les dones i les xiquetes amb discapacitat solen estar exposades a un risc major, dintre i fora de la llar, de violència, lesions o abús, abandó o tracte negligent, mals tractes o explotació, aquests queden recollits en l'article 6, 7 i 9.

La **Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat**, suposa un canvi de paradigma i renovat impuls a les polítiques d'equiparació de les persones amb

discapacitat, centrant-se especialment en dos estratègies d'intervenció: la lluita contra la discriminació i l'accessibilitat universal.

1. Situació de partida

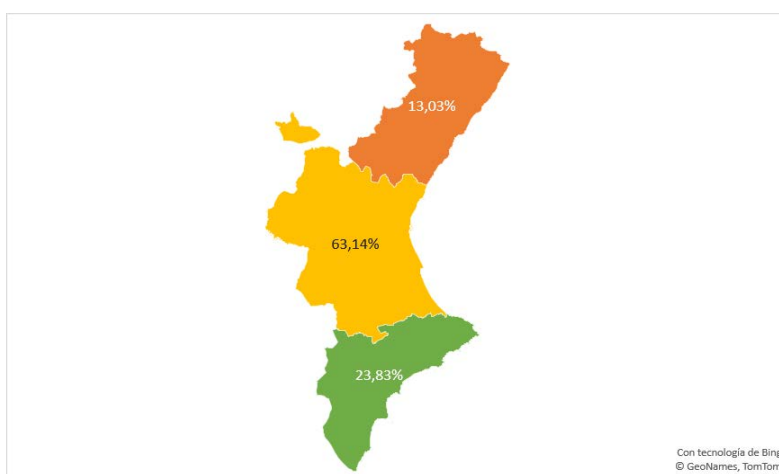
a. Informació estadística

- Població amb discapacitat a la Comunitat Valenciana

Per analitzar el context, cal donar una ullada sobre aquelles dades quantitatives on la norma té una aplicació directa. En aquest cas, cal centrar-se en la població valenciana amb discapacitat o diversitat funcional així com persones amb diversitat funcional.

Segons les estadístiques de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives més recents, a data del 31 de desembre de 2020, a la Comunitat Valenciana hi ha 313.621 persones amb discapacitat reconeguda, el que suposa el 6,22% del total de la població conformada per 5.045.885 persones. Per províncies, València conté el 63,14% del total amb 198.032 persones amb discapacitat, Alacant en té el 23,83% amb 74.724 persones i Castelló representa el 13,03% amb 40.865 persones.

Distribució percentual de la població amb discapacitat per províncies

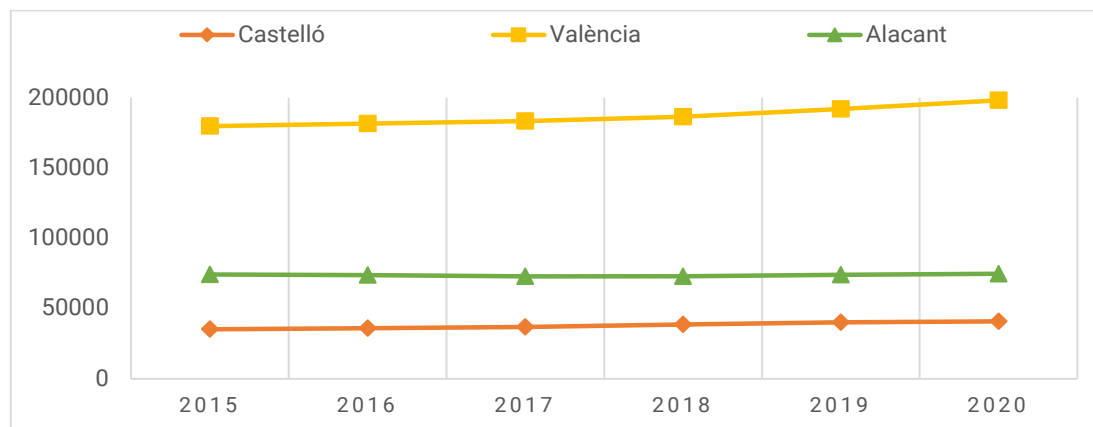
Elaboració pròpia amb dades font: DG Diversitat Funcional i Salut Mental a 31/12/2020

- Evolució de la població amb discapacitat des de 2015 fins a 2020

Durant els anys compresos entre 2015 i 2020, hi ha hagut un increment sostingut de la població amb discapacitat en tot el territori valencià. Així, de 289.067 s'ha passat a 313.621 persones, el que suposa un increment del 7,83% durant aquest període. El major

increment s'ha donat a la província de Castelló amb una pujada del 13,77% seguida de la província de València amb un 9,26%; Alacant a penes ha variat un 0,78%.

Evolució de la població reconeguda amb discapacitat entre 2015 i 2020 per províncies

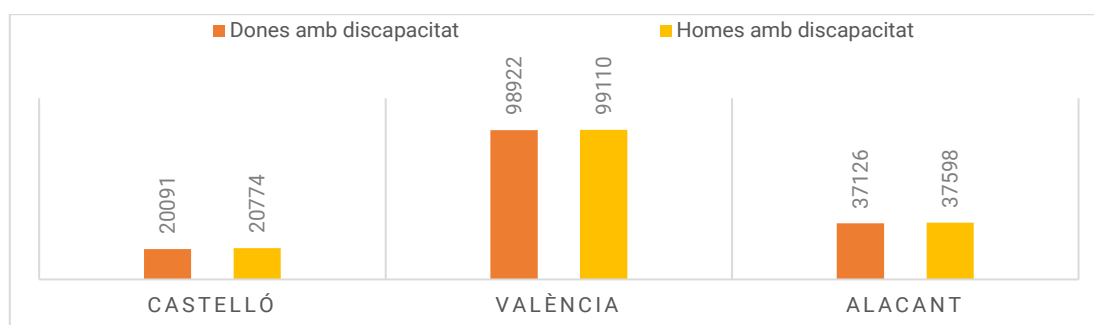

Elaboració pròpia amb dades font: DG Diversitat Funcional i Salut Mental a 31/12/2020

- Població amb discapacitat per sexe

Atenent a la divisió sexual de la població amb discapacitat, trobem un equilibri quasi perfecte doncs les dones representen el 49,79% (156.139 persones) del total mentre que els homes arriben al 50,21% (157.482 persones). Per províncies, es mantenen uns percentatges molt semblants sense cap sobre representació considerable.

Distribució en valors absoluts de la població amb discapacitat per sexe i província

Elaboració pròpia amb dades font: DG Diversitat Funcional i Salut Mental a 31/12/2020

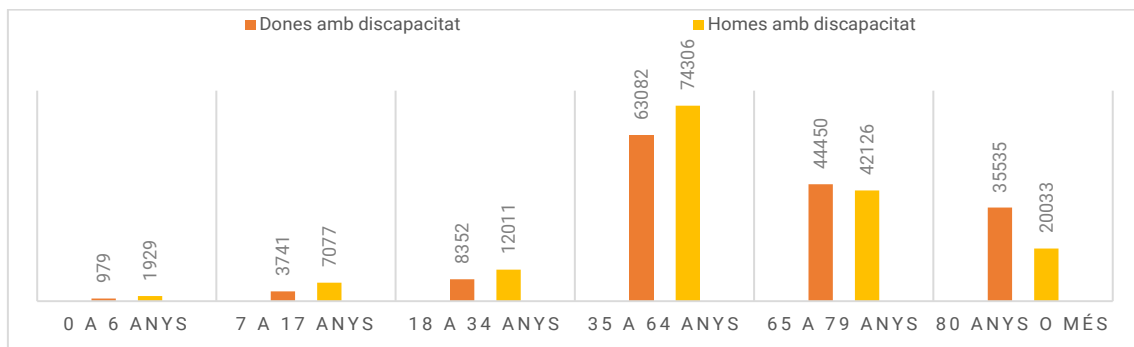
- Població amb discapacitat per edat

Respecte a l'edat, el major volum de població amb 137.388 persones discapacitades (el 43,81%) es concentra en el interval d'edat adulta entre els 35 i 64 anys, el qual compren una part més gran de la població en comparació amb la resta. El segueixen el comprés entre 65 i 79 anys amb 86.576 persones (el 27,61%), 80 anys o més amb 55.568 (el

17,72%), el tram entre 18 i 34 anys que en té 20.363 persones i representa el 6,49% del total i, per últim, els trams de 7 a 17 anys amb persones (3,45%) i el de 0 a 6 anys el qual arriba a 2.908 persones (0,93%).

Per sexes, és evident l'equilibri que es guanya segons avança l'edat. Fins els 17 anys, el percentatge de dones amb discapacitat reconeguda es queda per sota el 35%; posteriorment, als interval més poblats, la distribució està molt més igualada per sexes fins arribar als 80 anys o més on les dones tenen una major proporció de persones discapacitades.

Distribució percentual de la població amb discapacitat per sexe i rangs d'edat

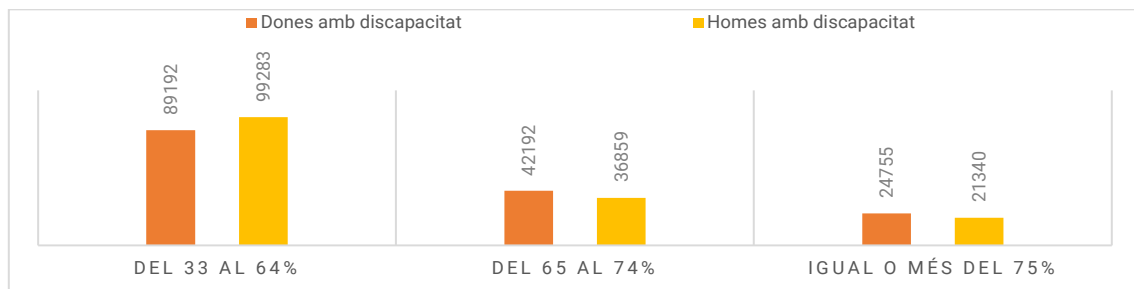
Elaboració pròpia amb dades font: DG Diversitat Funcional i Salut Mental a 31/12/2020

- Població amb discapacitat per grau de discapacitat

Respecte aquesta variable, el 60,10% pertany al grau comprés entre el 33 i el 64% de discapacitat, el 25,21% pertanyen al segon grup comprés entre el 65 i el 74% mentre que el 14,70% de les persones amb discapacitat pertanyen al rang d'igual o més del 75%.

Segons el sexe de la població, es manté també una certa distribució equilibrada. Cal destacar, però, que les persones del primer rang són més homes que dones mentre que a mesura que es puja en el grau de discapacitat, són més dones.

Distribució percentual per sexe de la població discapacitada segons el seu grau

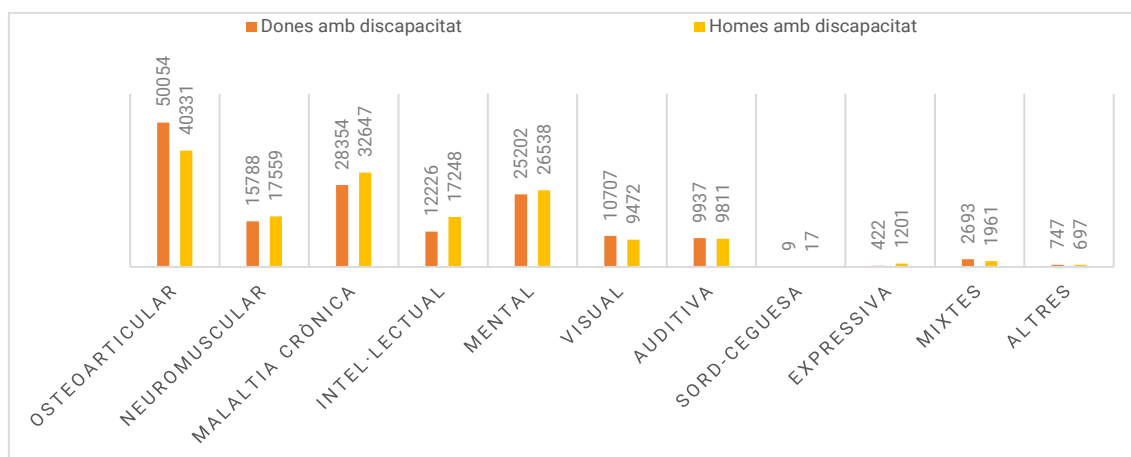
Elaboració pròpia amb dades font: DG Diversitat Funcional i Salut Mental a 31/12/2020

- Població amb discapacitat per tipus de discapacitat

Atenent a la població amb discapacitat segons la tipologia que presenta d'aquesta, la més nombrosa és l'osteorticular seguida de les malalties cròniques i les malalties mentals; també són rellevants, encara que a més distància, les neuromusculars i les intel·lectuals.

Per sexes, podem observar que les dones presenten més discapacitats mixtes (57,86%), osteoarticulars (55,38%), visuals (53,06%), d'altre tipus (51,73%) i auditives (50,32%) mentre que els homes presenten més freqüència en grups com expressiva (74,00%), sord-ceguesa (65,38%), intel·lectual (58,52%), malaltia crònica (53,52%), neuromuscular (52,66%) i mental (51,29%).

Distribució sexual de la població discapacitada segons la tipologia d'aquesta

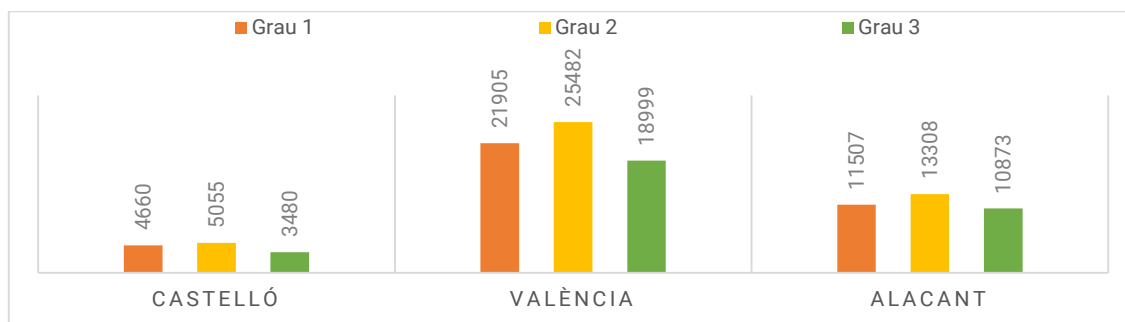

Elaboració pròpia amb dades font: DG Diversitat Funcional i Salut Mental a 31/12/2020

- Població en situació de dependència a la Comunitat Valenciana

En relació amb la població valenciana en situació de dependència, les dades que es presenten als recursos informàtics estadístics de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives no apareixen desagregats per sexe encara que sí es troben molt actualitzades amb dades del 2021. Per això, només es pot mencionar que a l'agost d'aquest any hi ha un total de 115.269 persones beneficiaries de l'atenció a la dependència en aquest territori mentre que en setembre de 2015 hi eren només 41.662; açò suposa un creixement del 176,68%. Per províncies i graus de dependència, el 57,59% de la població en situació de dependència està concentrat a la província de València seguida de la d'Alacant la qual recull el 30,96%, Castelló en té l'11,45%. A les tres províncies, el Grau 2 de reconeixement és el majoritari proporcionalment.

Distribució provincial en termes absoluts de la població en situació de dependència

Elaboració pròpia amb dades font: DG Atenció Primària i Autonomia Personal a 10/2021

Malgrat que no es disposen de dades de persones en situació de dependència reconeguda desagregades per sexe, sí és cert que de manera molt majoritària, són les dones les que s'ocupen del treball d'atenció i cures que requereixen aquestes persones. Segons l'estudi més recent de l'Institut de les Dones del Ministeri d'Igualtat del govern espanyol, apunta que les dones destinen un 80% més del temps que els homes en les cures i atenció de les persones amb diversitat funcional i dependència, persones majors i fills i filles. A més, l'Institut Nacional d'Estadístiques (INE) i per a l'any 2020 va calcular que un 24,3% de dones de 25 a 54 anys ocupades amb un fill treballen a temps parcial front només el 4,1% dels homes en la mateixa situació; amb tres fills o filles a càrrec, les dones amb aquesta jornada laboral representen el 25,1%. Per al 46,9% de les dones que treballen a temps parcial per practicar cures a persones en situació de dependència radica en el fet de no poder assumir el cost dels serveis.

- Situació laboral de les dones amb discapacitat

Es presenten ara una sèrie de dades relatives al conjunt de l'estat espanyol per contextualitzar la segregació per diversitat funcional del col·lectiu de persones amb discapacitat i, específicament, de les dones d'aquest grup. Prenent com a referència les publicacions de l'INE que va fer actualitzades per a l'any 2019 en l'enquesta "El empleo de las personas con discapacidad", destaquem les següents dades:

	Dones amb discapacitat	Homes amb discapacitat
Taxa activitat	33,3%	34,6%
Taxa ocupació	25,8%	26,5%
Taxa atur	24,6%	23,4%

	Dones sense discapacitat	Homes sense discapacitat
Taxa activitat	72,1%	83,3%%
Taxa ocupació	60,7%	73,1%%
Taxa atur	15,9%%	12,2%

Malgrat les diferències al treball, les dones amb discapacitat presenten uns percentatges més alts d'estudis superiors que els homes amb discapacitat (20,2% front el 14,4%) encara que lluny també de les dades que presenten dones i homes sense discapacitat (38,9% i 33,8%, respectivament). En qualsevol cas, els dos grups de dones, ja ocupades, tenen uns nivells més alts d'estudis superiors que els homes també ocupats: 35,9% i 50,1% front al 24,3% i 39,3%.

Encara que no es puga consultar la desagregació per sexes, sí que cal destacar que:

- Les persones amb discapacitat estan empleades, majoritàriament, en el sector de
 - - persones treballadores dels serveis de restauració, persones, protecció i ventes (22,3%),
 - seguit del sector d'ocupacions elementals (21,0%),
 - persones tècniques i professionals científics i intel·lectuals (11,0%)
 - persones operadores d'instal·lacions de maquinària i muntadores (9,0%).
- Per la seua part, les persones sense discapacitat estan ocupades, principalment a sectors com:
 - els de persones treballadores dels serveis de restauració, persones, protecció i ventes (22,3%)
 - persones tècniques i professionals científics i intel·lectuals (18,7%)
 - ocupacions elementals (12,4%)
 - persones artesanes i treballadores qualificades de les indústries manufactureres i la construcció (11,1%).

On sí que es disposen de dades desagregades per sexe i que aporten una lectura interessant són les de persones assalariades segons el tipus de contracte laboral i la jornada diària que desenvolupen. Les dades indiquen una major precarietat laboral en el cas de les dones i, especialment, d'aquelles amb discapacitat, tal com es mostra a la següent taula. Les jornades a temps parcial són un terreny molt feminitzat.

Indicador/sector població	Dones discapacitades	Dones sense discapacitat	Homes amb discapacitats	Homes sense discapacitats
% <i>contractes indefinits</i>	70,4%	72,6%	75,2%	74,7%
% <i>contractes temporals</i>	29,6%	27,2%	24,8%	25,3%
% <i>Jornada laboral completa</i>	75,7%	76,4%	87,8%	93,4%
% <i>Jornada laboral parcial</i>	24,3%	23,6%	12,2%	6,6%

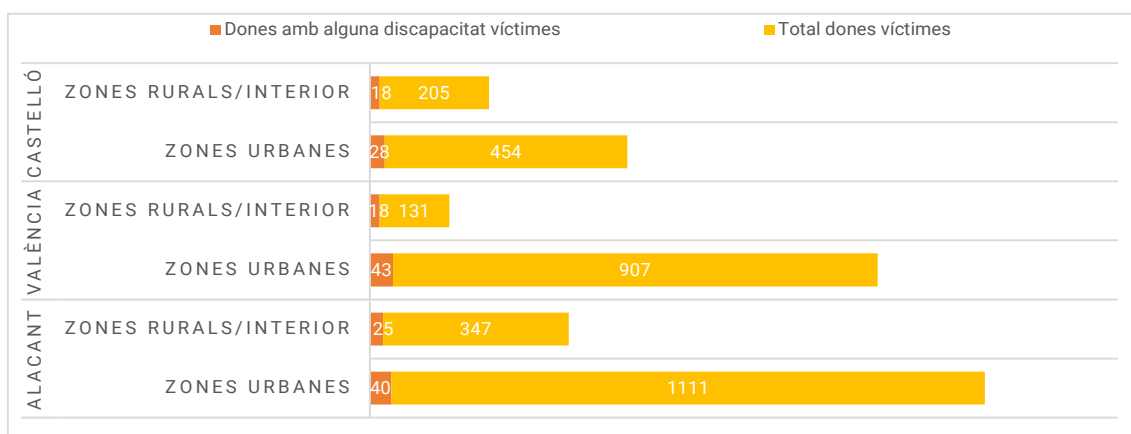
Elaboració pròpia amb dades font: El empleo de las personas con discapacidad 2019 (INE)

Per últim, en relació a les prestacions per discapacitat i sexe, de les dones amb discapacitat, el 38,1% no tenen cap tipus de prestació en comparació amb els homes en la mateixa situació (el 27,2%). El 14% de les dones amb discapacitat tenen altre tipus de prestació no derivada d'aquesta situació front al 11,9% d'homes que també gaudeixen d'una igual. Finalment el 47,8% d'elles tenen pensions front al 60,9% d'homes que en tenen.

- Dones amb discapacitat ateses en la Xarxa de Centres Dona

La província d'Alacant registra les dades més baixes donat que, atenent només a la població que en té, hauria de tindre els segons registres més alts sota la província de València més habitada. El 46,21% de les dones ateses en la Xarxa de Centres Dona de la Generalitat Valenciana foren a Alacant, el 32,90% a València i el 20,89% a Castelló. Encara que Alacant continua presentant les pitjors dades també en dones amb discapacitat ateses, s'equilibra un poc la distribució: 37,79% a Alacant, 35,47% a València, i 26,74% a Castelló. Per zones urbanes i rurals/interior, la distribució es presenta a continuació.

Distribució absoluta de les dones discapacitades ateses per províncies i zones

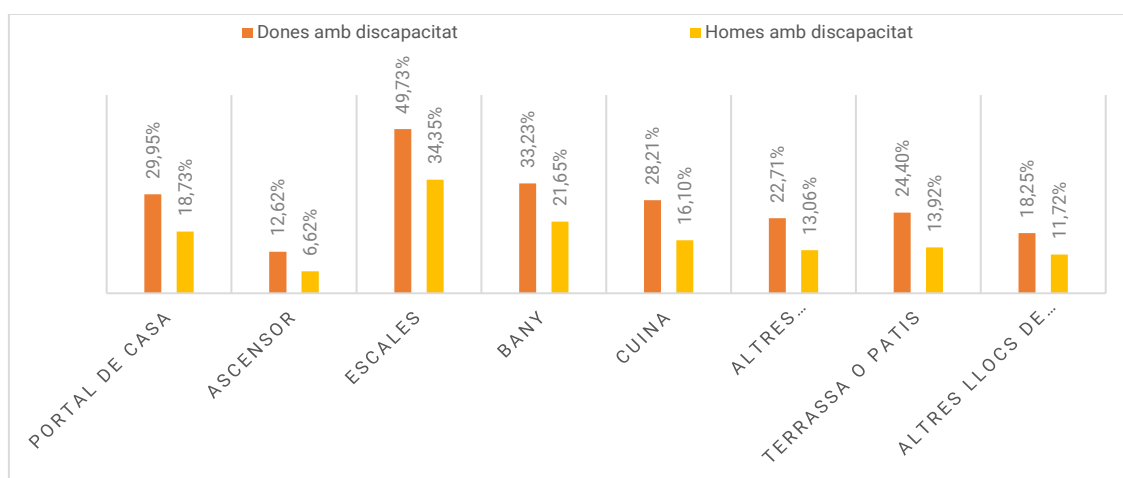

- Accesibilitat de les persones amb discapacitat a l'espai quotidià

A fi d'acabar de contextualitzar la situació de les persones amb discapacitat o diversitat funcional a la Comunitat Valenciana i enllaçant les últimes dades amb l'objecte de regulació, cal comentar alguns aspectes de l'accessibilitat que tenen aquestes persones al seu habitatge, al transport i al carrer. L'enquesta sobre discapacitats, autonomia personal i situacions de dependència de l'INE, encara que publicada per a l'any 2008 i actualitzada fins al 2011 presenta algunes conclusions per al cas valencià el qual es troba en sintonia amb la mitjana estatal. Cal esmentar que cada categoria es com si fora una pregunta individual, per això es poden donar combinacions en dones i homes amb discapacitat superiors al 100%.

En primer lloc, cal destacar que són les dones amb discapacitat valencianes les que tenen més problemes per desenvolupar la seua vida quotidiana a l'espai privat en comparació amb els homes amb discapacitat. Sobretot, en les escales dels seus edificis, en el bany de casa i en el portal d'entrada.

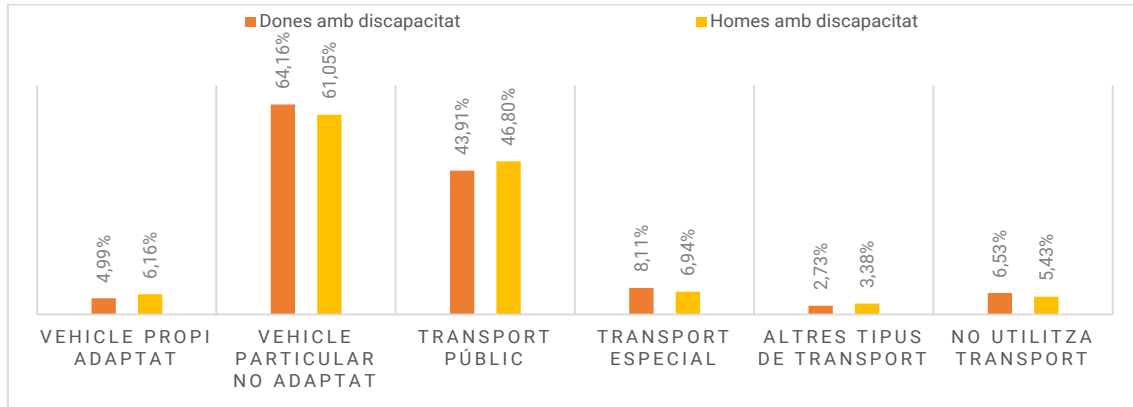
Percentatge de persones amb discapacitat que tenen dificultat per a desembolicar-se en algun lloc del seu habitatge per sexe

Elaboració pròpia amb dades font: [Enquesta sobre discapacitats, autonomia personal i situacions de dependència \(INE\)](#)

L'ús del transport que fan les persones amb discapacitat és protagonitzat en major mesura pel vehicle particular (però no adaptat) i també del transport públic. De fet, les dones utilitzen un poc més el vehicle no adaptat. Són poques les persones que tenen adaptats els seus vehicles i són més homes que dones.

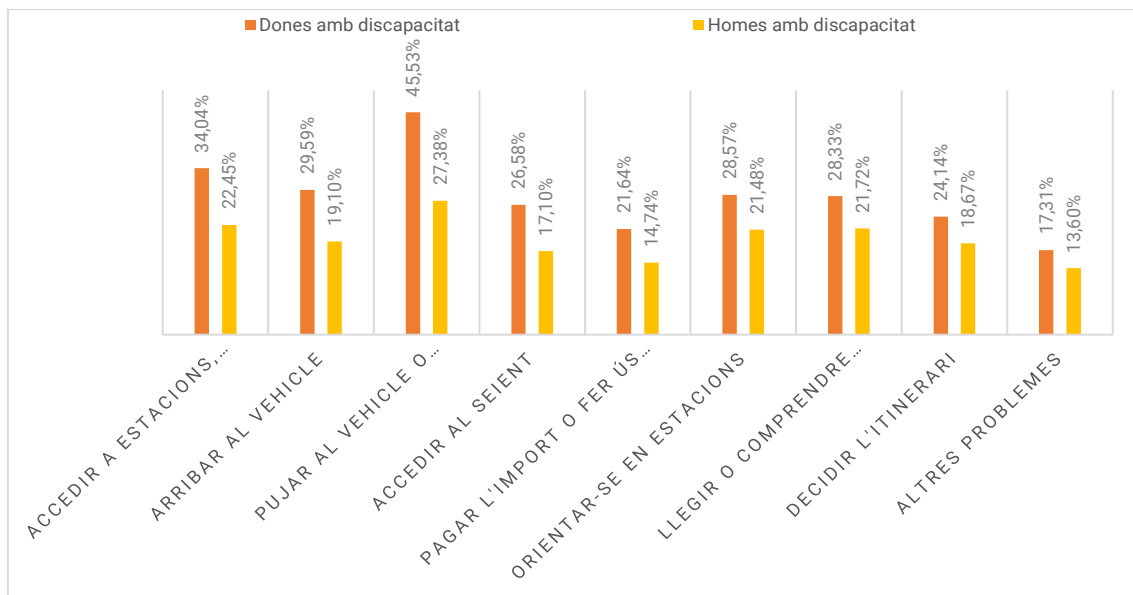
Percentatge de persones amb discapacitat segons el tipus de transport utilitzat en els seus desplaçaments per sexe

Elaboració pròpia amb dades font: Enquesta sobre discapacitats, autonomia personal i situacions de dependència (INE)

També les dones amb discapacitat tenen més dificultats que els homes amb aquesta condició quan utilitzen el transport públic. Els problemes amb major freqüència es donen quan pugen o baixen del vehicle; a l'accés a les estacions, baixadors o andanes; arribar al vehicle; orientar-se a les estacions; o llegir o comprendre la informació.

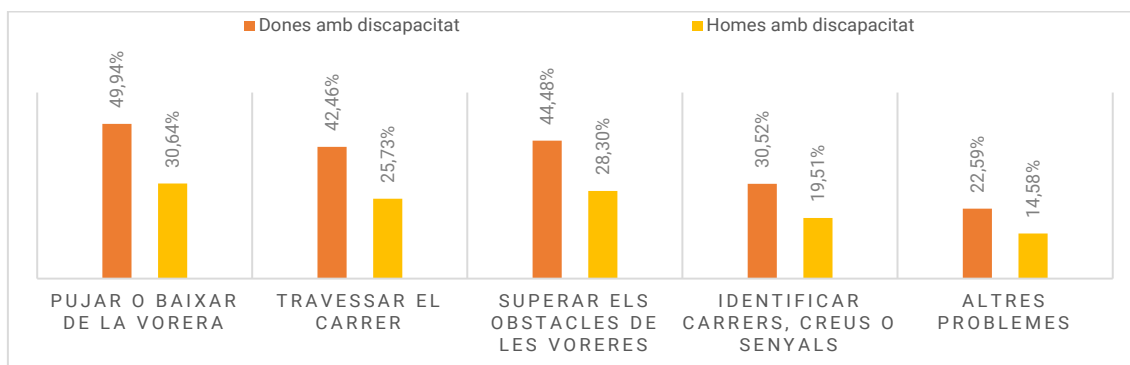
Percentatge de persones amb discapacitat que tenen alguna dificultat quan utilitzen un transport públic segons la mena de dificultat per sexe

Elaboració pròpia amb dades font: Enquesta sobre discapacitats, autonomia personal i situacions de dependència (INE)

Per últim, també les dones amb discapacitat tenen més dificultats en els desplaçaments pel carrer que els homes. En concret, alhora de pujar o baixar de la vorera, superar els obstacles d'aquestes o travessar el carrer. Inclús és significatiu els problemes en identificar carrers o senyals.

Percentatge de persones amb discapacitat que tenen alguna dificultat quan es desplacen pel carrer segons la mena de dificultat per sexe

Elaboració pròpia amb dades font: Enquesta sobre discapacitats, autonomia personal i situacions de dependència (INE)

b. Informació qualitativa sobre rols i estereotips de gènere

Les dones històricament han tingut un paper subordinat al de l'home. Recloses a l'àmbit reproductiu o a sectors productius de caràcter informal, l'ordenament jurídic a tractat de, en la mesura de les seues possibilitats, canviar aquesta situació cultural (el patriarcat) per tal d'assolir la igualtat formal i arribar a la igualtat real en tots els àmbits socials.

A més a més de l'assignació de rols, a cadascun dels sexes se li associa determinats estereotips, els qual legitimen les relacions de poder establertes. Per tant, entenem per una societat en la que existeix la igualtat de dones i homes aquella en la que totes les persones siguen lliures de desenvolupar les seues capacitats personals i prendre decisions sense les limitacions imposades pels rols tradicionals en funció del sexe, i en la que tinguen en compte, valoren i potencien per igual les diverses conductes, aspiracions i necessitats de dones i homes.¹

Emperò, les dones amb diversitat funcional es troben subjectes a una doble discriminació per raó de gènere i discapacitat. En comparació amb els homes i amb els homes en aquesta situació, les dones amb diversitat funcional tenen més probabilitats d'experimentar la pobresa i aïllament amb unes taxes d'activitat i ocupació i uns salaris més baixos en comparació. Fins i tot a les regions amb uns nivells d'igualtat elevats alt les dones amb diversitat funcional tenen major probabilitat de tindre un estàndard de vida més baix. Mitjançant un quadre es poden visualitzar algunes dificultats així com

¹ Recollit de l'article 1 de la Llei 4/2005 a partir de la definició que planteja la Comissió Europea en la Guia per a l'avaluació de l'impacte en funció del gènere.

conseqüències de la posició desigual de les dones amb discapacitat en certs àmbits socials:

DIFICULTATS	CONSEQÜÈNCIES
Sobreprotecció familiar	Dificultats que impedeixen l'exercici d'una vida independent, així com l'establiment de relacions socials. Conseqüentment, un gran nombre de dones amb discapacitat es veuen relegades a una situació d'aïllament social. D'aquesta manera, desenvolupen un nivell d'autonomia i presa de decisions menor que els homes amb discapacitat en particular i la resta de població en general.
Relacions socials	La discapacitat té una influència negativa el desenvolupament de les relacions socials, accentuada en la relació de parella. Aquesta concepció generalitzada deriva en una disminució de la seua autoestima, la qual cosa es tradueix en una reducció de les possibilitats d'accés a diferents àmbits socials i laborals.
Accés a la formació	La dona amb discapacitat presenta major dificultat a l'hora d'accedir a la formació, en relació amb els homes amb discapacitat i per descomptat amb la població en general. Això deriva en una elevada taxa d'analfabetisme funcional o total entre elles. La percepció social com a incapaces comporta una nul·la estimulació per a participar en els processos formatius i de capacitació.
Accés a l'ocupació	Implica dependència econòmica, bé a través pensions no contributives, la quantia de les quals no aconsegueix el salari mínim interprofessional, i/o de l'administració dels seus propis ingressos per part de la família, la qual cosa perpetua la seua situació d'invisibilitat i dependència.
Imatge corporal	Sobretot en dones amb discapacitat física manifesta, el valor que se li dona en la societat a la imatge corporal provoca en elles un procés de negació de la sexualitat així com una disminució de la seua autoestima ja que la seua imatge no es correspon amb els cànons de bellesa establits socialment.
Barreres	Diferències en funció de la mena de discapacitat. Així, a les dones amb discapacitat sensorial els afecten més les barreres d'accés a la informació, i a les dones amb discapacitat física les barreres arquitectòniques, amb la conseqüent inaccessibilitat a diversos

	serveis i recursos (centres comercials, transport, consultes ginecològiques, etc.).
--	---

Font: Martín (2013) Martín Cano, M^a. C. La transversalidad de género en las políticas públicas. Su aplicación en la Ley 39/2006, de 14 de diciembre, de Promoción de la Autonomía Personal y Atención a las Personas en situación de dependencia. Jaén, 2013.

c. Identificació dels objectius de les polítiques d'igualtat d'oportunitats

Reprenent l'última de les dificultats relativa a les barreres, el principal objectiu és analitzar l'impacte de gènere sobre la normativa relativa a l'accessibilitat. Aquesta s'entén com l'accés de les persones amb discapacitat, en les mateixes condicions que la resta de la població a l'entorn físic, al transport, a la societat de la informació, a les TIC i altres instal·lacions i serveis ha sigut abordada com una dimensió neutra, quan en realitat es tracta d'un element fonamental en l'exercici dels drets humans que té una clara pertinència de gènere.

De fet, identificar, com s'ha fet a l'apartat a., la variable sexe és rellevant: és el primer pas per a la integració de la perspectiva de gènere en les polítiques públiques. Una intervenció és pertinent al gènere quan afecta de manera directa o indirecta a dones i homes, augmentant o mantenint les bretxes de gènere, i afecta als models estereotipats que el rol de gènere imposa a dones i homes en la societat.

Hui existeixen barreres físiques i altres barreres, com els prejudicis, que es consoliden com a barreres socials de molt diferent índole. La citada materialització de les barreres socials pot arribar a convertir-se en barreres físiques, és a dir, a consolidar-se com a obstacles materials que impedeixen la llibertat de moviment.

Un ambient tancat reforça els rols femenins d'esposa, mestressa de casa, persona que cuida d'altres persones (xiquets, xiquetes, persones en situació de dependència...), mentre ignoren i impedeixen la participació en activitats que van més enllà de la llar i del veïnatge, això és, l'accés a una vida plena.

En relació amb el transport públic, ha de garantir-se la seua accessibilitat a totes les persones, però tenint present que són les dones amb diversitat funcional les que tenen més dificultats en l'ús de transport públic urbà o rural, en comparació amb els seus iguals masculins, i tenen menor accés a l'ús del vehicle privat adaptat.

Inclús les xarxes de transport, la configuració de les telecomunicacions o el propi entramat urbanístic dificulta la vida diària de les persones amb discapacitat on les voreres deixen de ser elements que proporcionen seguretat front al trànsit rodat. De fet, alguna investigació apunta i identifica en el camp de la rehabilitació de les persones amb discapacitat cinc característiques de l'entorn:

- 1) Accessibilitat → pot arribar a on vol anar?
- 2) Allotjament → pot fer el que vol fer?
- 3) Disponibilitat de recursos → es cobreixen les seues necessitats especials?
- 4) Suport social → li accepten les persones que li envolten?
- 5) Igualtat → rep un tracte igual al dels altres?

Aquests interrogants plantegen les diferents formes en les quals les persones interactuen amb els entorns; l'accessibilitat és només una de les cinc característiques dels entorns accessibles identificats, però sense ell no es pot arribar als altres en condicions d'igualtat.

En aquest sentit, l'Estratègia Europea sobre Discapacitat 2010-2020 recull l'existència d'un compromís renovat per a una Europa sense barreres. L'Estratègia assenyala que encara hi ha barreres importants en tots aquests àmbits, per això es fa necessari garantir l'accessibilitat als béns i serveis, especialment els serveis públics i els dispositius de suport per a les persones amb discapacitat. Així mateix, donat l'envelliment de la població de la Unió Europea (UE), aquestes mesures repercutiran visiblement en la qualitat de vida d'una proporció creixent de la ciutadania.

Igualment, entre els objectius de la resolució de l'ONU, "Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible" aprovada per l'Assemblea General el 25 de setembre de 2015, s'estableix:

3. Garantir una vida saludable i promoure el benestar per a tots i totes en totes les edats.
4. Garantir una educació de qualitat inclusiva i equitativa, i promoure les oportunitats d'aprenentatge permanent per a totes les persones.
5. Aconseguir la igualtat entre els gèneres i empoderar a totes les dones i xiquetes.

Veiem com un dels principals objectius, aconseguir la igualtat de gènere i empoderar a totes les dones i les xiquetes (Objectiu 5) ha de fer-se necessàriament amb altres

objectius centrats en la necessitat de renovar i planificar les nostres ciutats i assentaments humans amb la intenció de fomentar la cohesió comunitària, la inclusió, la seguretat de les persones i la sostenibilitat del medi ambient mitjançant transports accessibles i assequibles per a totes les persones dins d'un entorn on cada vegada siga més segur en especial per a les persones en major risc de vulnerabilitat: dones, xiquets i xiquetes, persones majors i persones amb diversitat funcional (Objectius 9 i 11).

És en aquesta línia on cal situar la nova legislació del Consell en matèria d'accessibilitat universal i inclusiva.

2. PREVISIÓ DE RESULTATS AMB EL NOU TEXT DE LA LLEI AUTONÓMICA (Llei Valenciana d'Accessibilitat Universal i Inclusiva)

El següent text s'ha elaborat des de un enfoc que aborda l'accessibilitat universal i la inclusió social, de manera que les dones i, en especial, les dones amb discapacitat veuen els drets subjectius reconeguts, podent exigir la realització d'ajustos raonables, quan no es complisquen, en un cas particular les condicions bàsiques d'accessibilitat.

Així mateix, hi ha un reconeixement explícit a les necessitats especials de les dones, front a l'àmbit subjectiu de la Llei 1/1998 que únicament preveia, amb caràcter general, persones amb discapacitat: persones amb mobilitat reduïda i persones amb limitacions sensorials.

La Llei té per objecte garantir, com s'esmena en l'article 1, l'exercici efectiu dels drets en condicions d'igualtat i no discriminació, en ordre a aconseguir la vida autònoma, participativa i independent de totes les persones, de forma plenament accessible, comprensible i segura, amb independència de la seua condició física, intel·lectual o sensorial.

En línia amb la **Convenció Internacional** de drets de les persones amb discapacitat i la **Llei General Estatal**, es reconeixen els principis informadors mencionats en l'article 2, per a l'aplicació d'aquesta llei, on es té en consideració la igualtat entre l'home i la dona i la perspectiva de gènere de totes les polítiques públiques, així com el desenvolupament de la personalitat de les persones i, en especial, de les xiquetes i xiquets amb discapacitat i del seu dret a preservar la seua identitat.

Considerant entre d'altres, segons l'article 3, a les dones que es troben en estat de gestació i les persones que porten carros de bebés o de xiquetes o xiquets de curta edat, com a beneficiaries del suport i ajustos raonables.

2.1 LA CIUTAT COM ESPAI OBERT

Des de la perspectiva de gènere, es pot parlar d'un urbanisme de proximitat, quotidià, que planteja – en relació amb la vida quotidiana i l'entorn – com grans temes: la vivenda, l'espai públic, les infraestructures i dotacions públiques, però també altres dos grans aspectes que condicionen la nostra presència en l'espai públic, com són la mobilitat i la seguretat.

El model de ciutat actual tendeix a posar en el centre el relacionat amb el productiu i remunerat, tradicionalment vinculat al masculí, mentre l'àmbit reproductiu, del qual s'encarreguen majoritàriament les dones, és invisible. Per aquest motiu les dones, i en especial les dones amb diversitat funcional, defenen una ciutat col·laborativa, amb espais segurs, visibles i il·luminats. Una ciutat orientable, ben senyalitzada, amb espais oberts i de socialització, planificada amb infraestructures, on la duració del temps dels semàfors estiga pensada en una relació espai-temps. L'article 6, advoca per l'obligació de realitzar ajustos raonables, quan es requerisca, per aconseguir la màxima accessibilitat per a totes les persones.

De manera transversal, des del doble eix de la discapacitat i el gènere, es pot planificar ciutats amigables i accessibles, en la planificació urbanística, l'edificació, el transport, els sistemes d'informació, comunicació, etc. La **Carta Europea de la Dona en la Ciutat** recalca la necessitat de concebre un nou plantejament filosòfic de la ciutat, que amb la incorporació de la perspectiva de gènere en el plantejament urbà, la qual deuria produir-se:

- 1) Una variació en la manera de projectar la ciutat, l'arquitectura i l'urbanisme i una transformació en la manera de definir el model pròxim, al ser capaç de definir el model futur, de manera més ajustada a la realitat i, per tant, més eficient, ja que s'adoptarà millor als seus recursos i incorporarà les necessitats específiques de més grups d'usuaris.
- 2) Haurà d'incorporar les veus, variable si dades d'aquells que fins ara no eren incorporades – en particular, les dones i les seues circumstàncies – i que evidencien una realitat extremadament densa, complexa i variable en el temps.

- 3) Una transformació substancial de l'habitat construït, ja que la perspectiva de gènere posa el focus en les necessitats dels usuaris, la diversitat d'usuaris i en la vida quotidiana, tant com la vida diària associada al treball productiu. A més a més, la perspectiva de gènere posa la mirada en l'ús col·lectiu de l'espai públic buscant recuperar la seguretat d'aquest.²

En aquest punt es rellevant assenyalar, que igual d'important és l'autonomia personal i la seua promoció, que el foment del major grau d'autosuficiència i lliure elecció de les persones amb diversitat funcional, per a l'accés a una vida independent caracteritzada per l'autosuficiència econòmica i l'assumpció de protagonisme en les decisions que afecten al seu desenvolupament diari.

2.2 L'ACCESSIBILITAT DES DE LES DEMANDES DE LES DONES

El **I Congrés Internacional de Dones i Discapacitat** (València, 2003) va posar de manifest el reconeixement a la doble discriminació i la necessitat de promoure el dret a la igualtat de les dones amb diversitat funcional o discapacitat.

Des de fa anys funciona la **Comissió de la Dona** dintre del **Comité d'Entitats de Representants de Persones amb Discapacitat** (CERMI), per a que les dones siguen impulsades dels canvis necessaris per a superar la doble discriminació i identificar les necessitats i les demandes de les dones amb discapacitat.

Encara que les diferents discapacitats (física, psíquica o sensorial) poden donar lloc a diferents necessitats, es tracta d'identificar els problemes comuns i crear una consciència de col·lectiu. Així mateix, de disminuir i arribar a suprimir la distància que els separa dels homes i els homes amb discapacitat, donat que les barreres físiques són les mateixes per a tots, les socials no.

Parlem d'una accessibilitat no limitada a l'accessibilitat espacial, sinó als establiments, bens i serveis de salut de manera que, siguen accessibles a totes. Tenint en consideració diverses dimensions:

- 1) **No discriminació**: els establiments, bens i serveis de salut han de ser accessibles, de fet i de dret, als sectors més vulnerables i marginats de la població, sense discriminació alguna.

² **Alvarez Isidro, Eva María** y Gómez Alfonso, Carlos José. *Recomendaciones para la incorporación de la perspectiva de género en el planeamiento urbano*, en Ciencia, Técnica y Mainstreaming social n.º 1 /abril de 2017.

- 2) Accessibilitat física: els establiments, bens i serveis de salut han d'estar a l'abast geogràfic de tots els sectors de la població, en especial els grups vulnerables o col·lectius amb necessitats especials, com les dones, els xiquets, els adolescents, les persones majors, les persones amb diversitat funcional, les persones amb VIH/SIDA i les persones amb infermetats cròniques.

Quan es parla d'accessibilitat no s'al·ludeix solament a l'espai construït, sinó també a l'obligació de personalitzar i organitzar les activitats del centre, de tal manera que una limitació funcional, siga quina siga, física, psíquica, intel·lectual o sensorial, no impedisca a ninguna dona ni a ningun/a menor d'edat poder participar en igualtat en les activitats que es realitzen en el centre.

L'accessibilitat, per tant, ha d'estar garantida tenint en compte les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació, com regeix l'article 5. Entenem accessibilitat, més enllà del desplaçament en l'espai sense barreres, és a dir, la participació comunitària i en la vida social cooperativa. Les dones amb discapacitat tenen el dret de poder rebre la informació sense restricció alguna per motius de discapacitat. Per tant, les campanyes de publicitat i sensibilització de l'accessibilitat universal segons l'article 20, seran proactives, incorporant la perspectiva global específica de les persones amb diversitat funcional en la comunitat, garantint la igualtat de gènere.

2.3 ACCESSIBILITAT EN L'ÀMBIT ESPORTIU DE LES DONES

Pel que fa a les instal·lacions esportives en superfície descobertes o obertes, en pavellons tancats o mixtes deuran complir les condicions bàsiques d'accessibilitat corresponents a la tipologia d'edificació, espai urbà edificat o superfície descoberta d'ús esportiu, des d'un punt de vista individualitzat i global, per a garantir l'accés, ús i pràctica esportiva en condicions de seguretat, comoditat i igualtat per a totes les persones, incloses les persones amb diversitat funcional conforme l'article 60. A més a més, els serveis d'atenció al públic es consideraran accessibles, quan per les seues condicions i disseny, tant en la presentació, sistema d'informació i d'atenció al públic, es realitzen en condicions de qualitat i igualtat per a totes les persones com senyala l'article 66.

2.4 ACCESSIBILITAT EN L'ÀMBIT DE LA SALUT DE LES DONES

En l'àmbit sanitari, l'Estat ha de garantir l'accés adequat de les dones i xiquetes amb discapacitat als serveis de ginecologia i obstetrícia. Segons l'article 51, es garantirà a les persones amb diversitat funcional i en situació de dependència que estiguen acompanyades per personal de suport, com pot ser un cuidador o cuidadora, assistent

personal, persona mediadora per a garantir la comunicació i presa de decisions, així com intèrpret de la llengua de signes en cas de persones sordes. És imprescindible una correcta formació de les professionals en matèria dels drets sexuals i reproductius d'aquest col·lectiu, i garantir l'accessibilitat universal en tots els entorns, equipaments i serveis requerits.

En especial, esmenar com l'article 51 (**Centres sanitaris d'atenció primària i especialitzada**), apartat 4, incorpora la perspectiva de gènere:

- Tot pacient o persona usuària té dret a l'acompanyament per una persona de confiança, durant tot el procés assistencial, inclòs sempre que no existisca contraindicació mèdica l'assistència i estància en proves diagnòstiques i sales de cures. En especial, es garantirà a les persones amb diversitat funcional i en situació de dependència que estiguen acompanyades pel personal de suport, com pot ser un cuidador o cuidadora, assistent personal, persona mediadora per a garantir la comunicació i presa de decisions, així com intèrpret de la llengua de signes en cas de persones sordes.

2.5 ACCESSIBILITAT EN L'ÀMBIT EDUCATIU DE LES DONES

Pel que fa als centres i serveis educatius, és vital una formació específica del professorat i de la resta del personal del centre en els valors de la diversitat i igualtat d'oportunitats, l'autonomia personal i els drets de les persones, xiquetes i xiquetes amb diversitat funcional o trastorns específics. A més a més, l'adaptació del currículum i de la metodologia, estratègies i dinàmiques per assegurar un sistema educatiu inclusiu en tots els nivells educatius, com s'especifica en l'article 52. Tanmateix, s'establiran mesures socioeducatives per garantir la inclusió social de les persones amb diversitat funcional, l'article 53 determina la implementació d'un protocol d'actuació dirigit al professorat, alumnes, pares i mares, per a la prevenció de l'assetjament escolar a persones amb diversitat funcional.

2.6 ACCESSIBILITAT EN L'OCUPACIÓ DE LES DONES

A aquest respecte, en el projecte de llei s'esmenta en següent:

Article 56 (**Garanties de l'accessibilitat i igualtat d'oportunitats en centres i serveis socials**), apartat 2: *En els serveis i centres de serveis socials s'establiran les mesures d'accessibilitat necessàries per a facilitar la comunicació amb les persones i crear un entorn amigable i flexible, de manera que s'afavorisca l'orientació i la identificació de les diferents àrees i espais funcionals per garantir l'accessibilitat cognitiva.*

Article 56, apartat 6: *La regulació de l'accessibilitat, entre altres àmbits, en l'ocupació, amb l'obligació de realitzar ajustos raonables i les mesures de foment.*

Article 69.1.: *Els empresaris i les empresàries estan obligades a adoptar les mesures adequades per a l'adaptació del lloc de treball i l'accessibilitat de l'empresa, en funció de les necessitats de cada situació concreta, amb el fi de permetre a les persones amb diversitat funcional accedir a l'ocupació, exercir el treball, progressar professionalment i accedir a la formació, llevat que eixes mesures suposen una càrrega excessiva o desproporcionada per a l'empresari.*

Article 71.c.: *Ajudes especials destinades a facilitar el transport dels seus treballadors i treballadores als centres especials d'ocupació.*

Annex III: L'enfoc inclusiu, que té la seua plasmació, entre d'altres mesures, en l'Annex III. Plans de formació per a l'atenció a persones amb diversitat funcional en diversos àmbits.

3. VALORACIÓ DE L'IMPACTE DE GÈNERE

Qualificació dels resultats prevists, en relació amb l'eliminació de desigualtats entre dones i homes i el compliment d'objectius de les polítiques d'igualtat.

La presa d'espais públics i representació social per part de les dones i, en concret, per les dones amb discapacitat ha de generar un espai i societat inclusiva, sense polaritats oposades, en el que es practique el respecte per la diferència i l'acceptació de les persones amb discapacitat, com a part de la diversitat i les condicions humanes, i s'assegure la igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

En tant, l'avantprojecte de llei d'accessibilitat universal i inclusiva garanteix aquesta exigència i reconeix aquests principis, per tant considerem que la valoració des de la perspectiva de gènere s'abraça en sentit positiu, donat que l'aprovació de la norma es derivarà de l'eliminació o disminució de les diferències detectades i millorarà en tot cas la situació de partida.

4. RECOMANACIONS I PROPOSTES DE MILLORA

D'acord amb el que s'ha mencionat pel que fa a la proposta de normativa presentada a informe es concreta en les següents recomanacions:

En relació a l'articulat de la norma:

- A l'article que regula "àmbit d'aplicació" es recomana que s'incorpore de manera explícita una referència a la perspectiva de gènere, per tal de completar les altres dimensions per garantir la igualtat d'oportunitats d'aquesta normativa reglamentària de desenvolupament.
- Pel que fa a l'Article 20. ***Campanyes de publicitat institucional d'interés públic***: es recomana que siguen proactives, incorporant la perspectiva global i específica de les persones amb diversitat funcional en la comunitat i garantir la igualtat de gènere.
- Pel que fa a la multicanalitat de la informació, segons l'article 21.2, es proposa que els serveis de caràcter sanitari, social i assistencial tinguen en compte les necessitats específiques de les dones amb discapacitats per llurs característiques anatòmiques, fisiològiques, culturals i psicosocials, per tal que puguen accedir amb normalitat aquest serveis i rebre'n l'atenció apropiada. Caldrà posar especial cura en facilitar l'accés a aquest serveis a les dones en situacions de violència masclista.
- A més a més, pel que fa a l'article 44, (***Accessibilitat en el transport públic***), es recomana la fer referència de manera explícita a la perspectiva de gènere en relació a la formació del personal vinculat al transport, inclòs conductors i conductores i persones d'atenció al públic, en el tracte adequat i en la utilització dels mitjans de suport per a les persones amb diversitat funcional, majors o amb necessitats especials. Aquesta formació és extrapolable en altres oficis, com és el cas, dels professionals de l'educació, la salut, etc.
- Per últim, seguint l'article 60, apartat 1 (***Desenvolupament de condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació en instal·lacions esportives i equipaments poliesportius***), seria d'important rellevància la incorporació de vestuaris inclusius per a persones amb discapacitat considerant les necessitats específiques segons els sexe en qüestió.

Quant a altres qüestions, volfem referir-nos a la necessitat d'anar incorporant la definició i medició d'indicadors vàlids i desagregats per sexe, que possibiliten avaluar el compliment dels objectius i possibilitar noves actuacions correctores, si cal i comptar amb dades actualitzades.

Pel que fa al llenguatge inclusiu, a continuació referim una relació de termes que apareixen a l'actual avantprojecte de la Llei d'Accessibilitat i que s'haurien de modificar per tal que text quede redactat amb un llenguatge no sexista: a continuació s'indiquen unes recomanacions del text que apareix a l'avantprojecte normatiu.

CIUTADANS	Persones ciutadanes
USUARIS	Persones usuàries
PROMOTOR	Persones promotores
PROPIETARI/S	Persones propietàries
GESTORS	Gestores i gestors
TÈCNIC/S	Tècniques i tècnics
EMPRESARI/S	Empresàries i empresaris
MEMBRE	Persones membres
EXPERT	Persones expertes
SANITARI	Persones sanitàries
PROPIETARIS	Persones propietàries
ENCARREGAT	Persones encarregades
ADULT	Població adulta
VIATGER	Persones viatgeres
ADMÉS	Persones admeses
CLIENT	Clients i clients
DEPENDENT	Persones dependents
XIQUET	Xiquetes i xiquets
PARTICIPANT	Població participant

VOCAL	Persones vocals
ESPECTADOR	Persones espectadores
PEATÓ	Persones vianants

Font: Elaboració Pròpia a partir de l'avantprojecte de Llei.

Elena Albert Roberto La directora General de Diversitat Funcional i Salut Mental	Informe visat per la Unitat d'Igualtat de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives
--	---